

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Gerardjan Rijnders
Titel	Ben ik al geboren?
Jaar	2008
Uitvoering	De Appel / Gerardjan Rijnders

Copyright (C) 2008 by Gerardjan Rijnders

BEN IK AL GEBOREN?

Gerardjan Rijnders

Een grote transparante ballon daarin zeven bewoners.

Buiten de ballon: Zij

DEEL I

ZIJ

Het mooiste lezen, het lezen dat bijna op leven lijkt, is wanneer je iets leest wat je al gelezen hebt, alleen weet je dat niet meer.

Methan uit Amersfoort is door zijn moeder om het leven gebracht. Zijn ouders leefden gescheiden van elkaar. De zwaar overspannen moeder van Kelly uit Dommelen brengt haar dochter door middel van slaapmiddelen en verstikking om het leven. Cerine uit Hellevoetssluis is door de politie onder het bloed in haar bedje aangetroffen, levenloos. Na de scheiding van haar ouders blijft Gessica bij haar vader in Alblasterdam wonen. Kon ik maar lezen dacht ik toen ik dit las. Dan begrijp ik het misschien., krijg ik eindelijk door hoe het zit, hoe alles in elkaar grijpt, hoe het ene met het andere...maar hoe meer ik las over hoe het ene met het andere...hoe alles in elkaar grijpt, hoe de werkelijkheid, hoe minder ik die werkelijkheid, hoe minder ik zag, hoe minder ik hoorde, hoe minder ik durfde te leven, want hoe ingewikkelder, des te...klik, dacht ik wel eens, klik, dacht ik steeds vaker, klik, tijdens een wandeling over een duinpad, tijdens een willekeurige handeling, het opvouwen van lakens, het opbergen van afgedroogde glazen, klik, een wandeling met de hond, klik, 'ik wil lezen' en dan meteen 'o nee, dat kan niet, dat mag niet, geen klik want zij...zij hebben mijn klik maar gewoon te respecteren, schreeuwde ik dan weer tegen mezelf, jullie hebben mijn 'klik' maar gewoon te respecteren! O nee, dat bedoel ik niet. Dat heb ik niet gezegd. Dit hebben jullie niet gehoord, toch?

Ik versta jullie niet. Wat zeggen jullie allemaal? Ik kan het niet horen. Jullie moeten harder praten. Ik versta jullie niet. Maar ik weet het wel. Ik weet precies waar jullie het over hebben. Wat jullie daar aan het uitbroeden zijn. Ik ben niet gek. Nog niet. Al denken jullie daar waarschijnlijk anders over. Praat dan wat harder, verdomme. Jullie weten dat ik een beetje doof bent. Daar hoeven jullie me niet mee te pesten. Daar mogen jullie me niet mee om de oren slaan. Horen jullie mij?!

Ik weet heel veel. Ik weet bijvoorbeeld dat de kaasschaaf helemaal niet in Nederland is uitgevonden, wat iedereen denkt, maar in Noorwegen. Bijna niemand weet dat. Ik weet ook dat Tsjaikovski in een enorme depressie zat toen hij zijn romances, opus 83, componeerde. Zijn huwelijk is mislukt en hij is verliefd op de zoon van de tsaar maar wat weet je dan als je dat allemaal weet? En als je al dat tuig om je bed ziet. Ik ben gewoon de moeder en moet je ze nu

tekeer zien gaan. Ik ben gewoon de moeder en ze doen alsof...geen idee eigenlijk. Ik ben niet alleen de moeder, ik ben de ex en de ex en de ex van de ex. Ik ben de oma en de...maar dat willen ze niet horen. Ik niet tenminste.

Bridget u, vroeg ik. Ja, zei die, ik doe aan Towerbridge, de smeerlap. Dit even tussendoor voor de goede verstaander. Ik wil alleen maar zeggen: ik heb in ieder geval geleefd. En ik doe ook aan flatlinen, zei die. Godschristus. Leg ik later nog wel uit. Misschien. 't Is allemaal te banaal voor woorden. Aan de andere kant: dat wisten we toch?

Ik las dat Herodotus ergens schrijft dat er ooit een volk heeft bestaan, ergens heel ver weg, in oost Europa, In Rusland, nee, Georgië, daaromtrent, de Oekraïne, heel ver weg in ieder geval, een volk dus dat, als er een baby werd geboren, dan begon iedereen verschrikkelijk te jammeren en te huilen en te weeklagen, te rouwen eigenlijk, maar als er iemand dood ging dan werd er juist uitbundig feest gevierd: zingen, zuipen, dansen, vrolijkheid alom want het leven is een tranendal dus als je eraan moet beginnen dan is dat een vloek en als je ermee mag stoppen dan is dat een zegen. Vond ik een mooie opvatting, gedachte, theorie, maar later dacht ik, als die mensen, als dat volk, dat werkelijk dacht, dat werkelijk vond, waarom neukten ze dan nog? Waarom maakten ze dan nog kindjes als ze iedere geboorte vieren als een begrafenis en rond ieder sterfgeval een feestje bouwen? Toen dacht ik weer: misschien wisten ze nog niet hoe kindjes gemaakt worden, ik bedoel met zo'n pikkie in zo'n gaatje, dat voelt gewoon best prettig en soms denk je zelfs even 'Goh' maar zij wisten toen nog niet dat dat 'Goh' een kindje kon betekenen. Laatst legde ik iemand dit probleem voor en die zei: hoezo probleem? Dat volk is toch uitgestorven?

Zit je in zo'n ziekenhuis, in zo'n rookruimte, de lucht wordt op orkaankracht ververst, zit je tussen terminale longkankerpatiënten, rolstoel, half afgezaagde voet vanwege suiker, zuurstoftank, slangetjes in de neus, zegt iemand: maar zou je dan geen foto's? Van mijn longen?, zegt die ander, die zijn al lang vertrokken, heb ik niet meer. Hij wordt gezwachteld, zegt zijn vrouw. Ja, zegt hij, gezwachteld. 't Is over en uit, zegt ie. Welnee, zegt zij, je wordt gezwachteld, 't Is wel goed, zegt die man.

Moet je die ellendelingen daar nu zien zitten. God, wat zijn ze met me bezig. Flinterlieve mensjes zijn het, allemaal, stuk voor stuk, allemaal en allemaal door mij, voor mij, vinden ze, denken ze, stuk voor stuk, stuk door mij, stuk voor mij, etterbaksels, hun wereld bestaat uit krantenknipsels, 't is toch allemaal een pot snot. Gelukkig, ik ga dood. Gebeurt er tenminste weer eens iets. Ze moesten eens weten, dat ik hier ben, dat ik hier zwerf, dat ik hier zweef, vlieg, op mijn behekste bezemsteel.

Dan sms ik bijvoorbeeld dat een afspraak niet kan doorgaan, krijg ik een smsje terug, heb je mijn mailtje niet gelezen? Hadden zij de afspraak al afgezegd, had ik niet hoeven doen. ‘ Hoeven doen ’, ik ben toch geen paard.

Dat jochie gaat kennelijk over de slangen, ik ken hem niet, wel een schatje, maar hij had zich z’n leven vast heel anders voorgesteld dan als een leven tussen slangen, met een kapje voor je neus in de slangenbak.

Zorg je goed voor jezelf? Zeggen ze dan. Nee, natuurlijk niet, waarom zou ik? Het gaat erom dat jullie goed voor mij zorgen, dan leef ik misschien.

Hou toch op met dat gesnottebellenbeltegoed!

Haar vind ik wel leuk, geen idee wie ze nou eigenlijk is of was maar dat weet ik eigenlijk ook niet van mezelf. Maar ze heeft leuke oortjes.

En kijk nou, kijk nou, hoe ze zich...

Ik was daar ooit trots op, hield van ze, dacht ik, dat ik van ze hield. Maar familie is toch zoiets als een bos tulpen in een vaas, op een dag flikker je ze allemaal weg, dan zijn ze op, hup, weg ermee. Sorry, ik ben kapot, hup, weg ermee. Weten ze. Willen ze niet weten, maar ze weten het en ze weten ook dat ze stiekem denken: godzijgedankt, opgerot, eindelijk. Ze moesten eens weten...

Ik heb helemaal niets met porno. Ik heb iets met tulpen. Zoals die hun blaadjes ontvouwen, hun stampertjes, hun meeldraadjes, of wat daar allemaal zit. Als ik maar doorlul, anders ben ik weg. Ik ben geen kunst, wat zeg ik? Doorlullen anders vlieg je weg met bezem en al verlaat je de stal, ga je op in ’t heelal.

Uw huid staat in brand, zei die. Daar gaan we dus een emmer water overheen gooien. In de vorm van 64 prednison bommetjes. Prednison, mijn huid was het er niet mee eens.

Wanneer in dit menu, u kanalen kunt automatisch zoeken, sla of anuleer hem en met de Mens op. De optie van Prog u kan wijsje of manueel zuiveren. U kunt om het even welke programmalijn benadrukken u gebruikend richtingsknoppen van de verre controle wenst. Horen jullie dit?

De argeloze vis die recht op de waterval afzwemt, bereikt een punt, ergens voor de waterval, waar de stroom hem meesleept. Vanaf dit punt kan de vis, het licht, onmogelijk nog tegen de stroom inzwemmen en verdwijnt hij onherroepelijk in de waterval, het zwarte gat. Dat ‘point of no return’ heet in de zwarte-gatenfysica de ‘event horizon’. Wat zich achter die horizon afspeelt kunnen de toeschouwers verderop alleen maar vermoeden, want geen vis keert ooit nog terug om het na te vertellen.

Ik hoor het hem nog zeggen. Vier was ie. Ik ben een beetje ziek, zei die, maar dat geeft niet want ik kan mezelf in alles veranderen. In een wolf, in een leeuw, in een tijger. Ik maak van alles een sprookje. Jij zult het nog moeilijk krijgen, wilde ik niet denken maar dacht ik natuurlijk toch. Ik gunde hem van alles. Moet je nu zien waarin hij zich veranderd heeft. In een tulpenbol waar ze in de hongerwinter nog voor zouden hebben bedankt. Handelsreiziger in zwak zaad.

Voor haar was ik bang. Die woede, die wanhoop die ieder moment kon toeslaan. Is dat mijn woede, mijn wanhoop?, dacht ik dan. Als ik haar het grindpad op hoorde komen trok ik me terug in de keuken, in de kast onder de trap. Maakte mezelf wijs dat ik niet tegen het geluid van voetstappen op het grind kon.

Moet je ze zien, stelletje...Mijn schuld, denk ik toch. Nee!!! Luister naar me. Ik kan jullie niet verstaan maar ik weet precies waar jullie mee bezig zijn en dat is niet goed, dat klopt niet, dat is een misverstand.

Die Siberische mop de iemand me laatst vertelde. Een man beklimt de hoogste berg. Staat uiteindelijk op de top. Kijkt triomfantelijk om zich heen en ziet dan iets verderop een top die even hoog is als die van hem. En op die top staat een man die een vrouw aan haar haren in het rond slingert. Wat doe je nou, vraagt de man. Maak je geen zorgen, zegt die andere man, ze is al dood. Siberische humor, schijnt. Kon er niet om lachen maar nu begint me iets te dagen. Nee! Ik ben niet...nog niet!

Hoe die kinderen onvervroren konden stinken en ik maar denken dat ik dat was die zo stonk. En tenslotte werden het advocaten, yoga - instructrice, ambtenaren, noem maar op en niemand gelukkig natuurlijk al beweren zij het tegendeel. Ik had dat allemaal wel door ondanks dat grindpad, die stank, dat gehuil en daar zitten ze nu: eindelijk opgerot of mag ik dat niet denken, zeggen? Ik denk het toch? Of denk ik al niet meer? Denk ik alleen nog maar, zo mogelijk, wat ik denk, zo mogelijk, dat zij denken over wat ik...

Ik heb eens een bos rode rozen twee weken laten staan. Toen waren het zwarte rozen en toen vond ik ze pas echt mooi. Niet meer die schijn van het komt allemaal wel goed. Gewoon dood. Zwart, niet rood. Mooi dood. Maar dat mag je niet denken: waren ze maar dood. Waren ze maar nooit geboren.

Hem had ik willen zeggen: maak er dan een eind aan! Maar daar ben je te slap voor. Ik had gelijk. Hij pleegde geen zelfmoord. Doet ie natuurlijk uiteindelijk wel, maar hij neemt er dertig jaar de tijd voor. Hij wacht tot de tijd hem vermoordt en denkt dat ie intussen leeft. Ik had hem met liefde vermoord. Was ik ook te slap voor.

Hij wist toen al linea erecta de weg naar de poezenboot te vinden. Was ie vier. Heeft ie veertig jaar vol kunnen houden. En moet je hem nu zien: status aparte in de lapjesmand. Allemaal faalangst.

Gebrek aan moed zei ik. Ben bang voor die punctie. Ik durf gewoon niet. Niet zolang jullie de pijn niet weg kunnen nemen. Nee, dat kunnen we niet, de pijn wegnemen. We kunnen er wel voor zorgen dat u de pijn onmiddellijk weer vergeet. Dat heet een dormicum. We kunnen u een dormicum geven. Dus ik krijg een dormicum. Op een gegeven moment zeg ik, schiet nu maar op met die punctie. Is ie allang gebeurd.

Ik kan toch gewoon een raam open zetten? Ik kan toch die stoel verplaatsen? Ik kan toch gewoon een keer worden gedacht zonder dat ik zelf iets hoeft te denken? Denk ik dan. Moest je hen horen.

Altijd dacht ik, ik moet, ik moet, ik moet... Maar dat is toch niet zo? Dat vonden jullie toch niet echt? Nee, dat vinden jullie niet. Ik moet helemaal niets. Ik mag er gewoon zijn. Vinden jullie toch ook?

Ik haat hem. Nee, sorry, ik ben hoop ik te intelligent om iemand te haten. Je kunt er toch niets aan doen dat je geboren bent, dat je bent wie je bent. Ik wilde dat ik hem kon haten. 'Ze leest teveel', zei die, dat was zijn verpletterende, doorslaggevende argument. Ze leest teveel. Dus moest ik maar dood.

Zij, de modelmoeder, gouden standaard, gulden snede, onherroepelijke tijdbom. Terroriseert iedereen met haar roestvrij stalen perfectie. Ze doet me denken aan een televisiefilm die ik ooit zag. Een Engelse Krimi hoe onwaarschijnlijk dat ook klinkt: Engelse Krimi. Ook zo'n toonbeeld moeder. Konden de kinderen nooit tegenop, nooit aan voldoen, zo voorbeeldig, zoveel begrip, empathie, inzicht. Had het vergrijp al begrepen nog voor het was gepleegd. Moet je wel eczeem van krijgen als kind of een epileptisch tremor. Blijkt dat deze Mary Poppins uit die Engelse Krimi als klein meisje haar broertje heeft vermoord. Broertje een jaar of twee, zij acht, negen. Moest ze een middag op hem passen. Broertje heeft eczeem, overal jeuk, broertje overal krabben, z'n armpjes, z'n gezichtje, overal. Niets helpt. Tegen het jeuken niet en ook tegen het krabben niet. Niet doen, laat dat, niet krabben, maakt het alleen maar erger. Trekt ze hem handschoentjes aan. Nog geen minuut later zijn de handschoentjes alweer uit. Mary ten einde raad. Knijpt ze met de tuinschaar beide handjes af. Als de ouders thuis komen treffen ze Mary aan naast haar dood gebloede broertje en het naaimandje. Ze probeert de handjes weer aan de stompjes vast te naaien. Zoiets vermoed ik ook achter haar kreukvrije hagelwitte glimlach. Wat heeft ze me misdaan? Niets. Had ze me maar iets misdaan! Maar ze geeft me het gevoel dat ik haar iets heb misdaan. Iets gruwelijks, iets waar ik eeuwig voor in de hel zal sudderen. Ik heb geen flauw idee waar ik die hel zou moeten zoeken en waarom.

Ik heb me uiteindelijk toch altijd over hen ontfermd. Kokhalzend desnoods, kotsend. Ik heb het altijd gedaan. Ik zou een brandend huis in zijn gerend om ze in veiligheid te brengen. Het is alsof ze het altijd haarschep hebben gevoeld, alsof ze feilloos door hadden dat ze me van meet af aan met stomheid en

verbijstering hebben geslagen. Nog voor hun geboorte. Wat beweegt daar, wat draait en schopt daar. Wat is dat voor leven binnenin me maar tegelijkertijd volslagen buiten me om? Wat moet ik ermee? Heb ik erom gevraagd? Kom ik er ooit nog vanaf? Nee. Nooit. Je komt er nooit meer vanaf. Je hebt het te aanvaarden. Het is een geschenk, een godsgeschenk. Wat is dit voor god dat ie je met zulke geschenken geselt? En waarom heb ik het over hem. Waarom heb ik het niet over Rothko, Schuberts strijkkwartetten in C, de Matthäus Passion, al heb ik Jezus nooit zelf willen begraven, nooit de minste aanvechting gehad.

Is dat nou een grafschrift vroeg ze of een bevel? Wat?, vroeg ik. Waspik, zei ze, dat is een gemeente, zei ik, maar het kan daar inderdaad behoorlijk stinken. Begreep ze niet. Humor vergt ook een en ander.

DEEL 2

De ballon verdwijnt. De bewoners bevinden zich nu in dezelfde ruimte als 'zij'.

ZIJ

Aan de andere kant van de grens houden Pakistani volgens Rajab ongeveer veertig Afghanen per dag vast. 'Om ze kaal te plukken'. Omdat het je darmen zijn, familie, je ingewanden, je aambeien. Zoals ie daar staat, alleen maar kijkt, denkt dat ie alleen maar kijkt. Alsof zo iets mogelijk zou zijn: alleen maar kijken. Kerrie is een mengsel van specerijen. De basis wordt gevormd door gemalen kurkumawortel maar voor de overige bestanddelen bestaan geen vaste regels. Dat heeft tot gevolg dat er vele soorten kerrie zijn, van mild tot heet. Dat weet ik dan weer wel maar wat weet ik dan nog? En wat weet ik over hen. Nog steeds niets

Dat was overgisteren, zei die. Ik zeg, je bedoelt eergisteren, nee, zegt ie: ik bedoel overgisteren net als in overmorgen. Ja, maar dat noemen we eergisteren, zeg ik. Ik zeg overgisteren, zegt ie.

Jou heb ik nooit verstaan, hoe onstuitbaar je ook tegen me aanratelde. Ik hoorde je niet. Ik luisterde wel en jij praatte maar door maar ik hoorde je niet, zette mijn oren op slot. Dacht alleen maar wat wil ze dat ik hierop zeg? Alles wat ik hierop, waarop?, zeg is bij voorbaat fout, dus kan ik maar beter niets horen en er alleen af en toe een 'ja', een 'nee', 'o ja?', 'natuurlijk', 'ach', 'goh', tussen prikken, als je mond af en toe even niet bewoog, 'ja', 'o ja', 'natuurlijk', 'nee', 'ach', 'goh', 'nou', en jij praatte al weer door. Ik zou bij god niet weten waarover. Vriendjes, hobbies, straaljagers, surfplanken, muziek, mogelijke beroepskeuzes, successen, mislukkingen, veroveringen: 'ja', 'oh', 'nou', 'nee', 'natuurlijk', 'goh',. Ik wilde niets horen want ik wist niet wat erop te zegen, wist alleen dat ik het verkeerde zou zeggen. Heb je dat gemerkt? Natuurlijk heb je dat gemerkt. Ik zag het aan je

blik. Aan je ‘laat ze me weer in de steek’ blik. Ze wil niet horen. Ze wil niet luisteren. Ze wil niet dat ik haar iets zeg. Ze heeft mij eigenlijk nooit gewild. Maar dat is niet waar. Ik was alleen bang. Was er alleen van overtuigd dat ik toch alles verkeerd zou doen. Begrijpen jullie dat. Nee, ze horen me niet eens.

Zijn geest werkte niet normaal. Iemand die gezond is, denkt, voelt en herinnert zich een groot aantal dingen tegelijk, maar hij heeft de macht en de mogelijkheid om een reeks ideeën of verschijnselen uit te kiezen en daarop zijn hele aandacht te richten. Iemand die gezond is kan zich uit zijn diepste overpeinzingen losrukken om iemand die binnenkomt beleefd te begroeten, om zich daarna weer in zijn gedachten te verdiepen. Ach. Tolstoi. Ik kon dat niet. Heb dat nooit gekund.

Niemand geeft zijn brein opdracht om uren nadat een woord op het puntje van zijn tong bleef hangen alsnog de oplossing in te fluisteren. Evenmin riepen de hersenen er iemand bij toen ze een in verdachten verzonken vrouw die zich boven ging verkleden voor het diner per ongeluk in bed stopten. Ik stond te peinzen en de neuronale automaat redeneerde heel terecht dat uitkleden doorgaans slapen betekent. Dus stapte ik in bed in plaats van in mijn cocktailjurk. En zij maar lachen. Kwam het bezoek op de afgesproken tijd lag moeder in een diepe slaap.

Küssen gefüllt mit daunenweichem Fiberfill. Zo, dat is eruit. Ik las het en het trof me. Zoals ik ook iedere ochtend opnieuw lees wat de precies de ingrediënten van mijn douche-gel zijn: aqua, glycerin, stearic acid, paraffinum, liquidum, glycol stearate enzovoorts enzovoorts. Wim T. Schippers doet dat ook, vertelde hij me. Maar van Wim T. Schippers hebben jullie nog nooit gehoord natuurlijk. Ach, Byzantium!

Ik kan niet meer denken. Ik denk zoals een haas een weiland oversteeft. En zelfs daar zit meer systeem in dan in de manier waarop ik in mijn hoofd rondspring als een kip zonder kop.

Het hysterische gekrijs toen ie zelf een vraagteken wilde maken en ik hem zei dat het bijna goed was maar dat het gezichtje wel naar de andere kant moest kijken. Het is geen gezichtje! Nee, het is een vraagteken maar dan verkeerd om, 't is een gezichtje, brulde hij.

't Is eigenlijk heel simpel. Als ik in een boek lees dat een jongetje huilt, een meisje, een man, een vrouw, dan huil ik ook, wil ik huilen, mag ik huilen. Als het 'n beetje een goed boek is tenminste, maar ik lees alleen maar goede boeken, ik lees alleen maar steeds betere boeken sinds ik me van het probleem bewust ben geworden en het probleem is dat wanneer in het echte leven iemand begint te huilen, meisje, jongetje, man, vrouw, dat ik dan alleen maar kan denken, alleen maar uit kan schreeuwen: hou op! Wat moet ik hiermee?! Los het

godverdomme zelf op! Misschien hebben zij dat laatste wel beter begrepen dan ik het bedoeld heb. Ik ben niet verantwoordelijk voor wat er in een boek gebeurt. Maar dat bedoelde jij niet toe je zei: ze leest teveel. Of bedoelde je dat wel? Is het zo simpel? Dat ik je lul vast moest pakken en niet de bladwijzer. Hoezo lul? Jij was altijd dronken. Was meestal al in slaap gevallen op de wc. Niks geen lul. Gewoon jou onder je armen de slaapkamer in slepen, het bed in kieperen. Dat vertikte ik op een gegeven moment. Los het zelf maar op. Vraag je kinderen maar. Ik lees! En nu verheug je je op mijn dood. Of heb ik teveel boeken gelezen?

Tolstoj was mijn favoriet, is mijn favoriet. Kom altijd weer terug bij die man. De man was knettergek en geniaal. Napoleon zou hebben gezegd: ons lichaam is een levensmachine. Daar is het voor gemaakt, dat is het karakter ervan; laat het leven daarin met rust, laat het zichzelf verdedigen; het kan het beter alleen af dan wanneer je het verlamt met medicijnen.. Ons lichaam is als een perfect horloge dat een bepaalde tijd moet lopen; de klokkenmaker heeft geen mogelijkheid het te openen, hij kan er alleen maar aan voelen en dan nog geblinddoekt. Ons lichaam is een levensmachine, meer niet.

Jij was echt een schat, een baby met enorme flaporen, een reuzenvleermuis was je. Als baby. En nu ben je dat nog, maar helaas vleugellam.

Ze namen ook altijd overal schaamteloos de tijd voor. Keken bijvoorbeeld een hele voetbalwedstrijd uit. Gewoon twee maal drie kwartier PSV – Fiorentina, de verlengingen er desnoods bij én de strafschoppen. Dat heb ik nooit kunnen begrijpen en dat begrepen zij weer niet.

Steeds als ik denk: nu raken ze echt in paniek, blijken ze alleen maar een feestje te bouwen.

Niet dat ik ze niet om me heen wilde hebben, ik wilde ze heel graag om me heen hebben, heel lang wilde ik ze om me heen hebben. Heel lang heb ik dat gewild. Alleen dacht ik dan steeds: ze willen iets van me, wat willen ze van me? Dus dacht ik niet langer mijn eigen gedachten, dacht ik niet meer wat ik zelf wilde denken, dacht ik alleen nog maar wat ik dacht dat zij van me wilden en op die manier, door niet meer te denken, niet meer te kunnen denken, wat ik zelf eigenlijk zou willen denken, maar door alleen nog maar te denken, te kunnen denken, aan wat ik dacht dat zij van mij wilden, wat zij over mij dachten, bestond ik als het ware niet meer en als ik niet meer besta, er niet meer ben, hoe kan ik dan nog iemand om me heen hebben? Begrijpen jullie? Nee, natuurlijk niet. Of misschien hebben jullie me alleen maar niet gehoord.

Moet je hem zich nu zien aanstellen. Ik zie hem nog voor me als peutertje in het park. Stond ie met z'n handjes tegen zijn wangetjes naar een eikeltje te kijken: ach, ach, ach, wat een klein eikeltje. En nu? Nee, dat mag ik niet zeggen.

Lezen! Dwangmatig lezen! Alleen maar om wat lucht te krijgen: cel aan de wandel met gespatelde eiwitstaafjes, nee, gestapelde eiwitstaafjes. Ik begrijp het helemaal. Stroming houdt ondiepe sponzen bolvormig, Kikker op Borneo ademt zonder longen. Een pacemaker in de hersenen kan Parkinson-patiënten helpen, toch gaat eenderde van de geopereerden erop achteruit. Kijk, dat soort dingen begrijp ik. Vind ik heerlijk om te lezen, om te weten. Maar toen jij tegen me zei: je bent mooi, ik hou van je, toen voelde ik me...een bolvormige spons, een gestapeld eiwitstaafje, een kikker zonder longen, al dan niet in Borneo, een tevergeefs geopereerde Parkinson-patiënt, dus zei ik alleen maar, als ik al iets zei, weet ik niet meer, ik heb het gewist, zoals ik zoveel heb gewist, behalve dat over die Noorse kaasschaaf bijvoorbeeld en de depressies van Tsjaikovski, maar ik geloof dat ik alleen maar zei: sodemieter op. En dat spijt me. Dat ik toen niets anders wist te zeggen dan: sodemieter op. Ik had op z'n minst kunnen zeggen: wat lief van je maar wat moet ik daarop zeggen? Ik had natuurlijk ook kunnen zeggen: ik vind jou ook heel mooi en ik hou ook van jou. Maar dat wist ik niet. Nog niet. Toen nog niet. Of ik jou mooi vond en of ik van je hield. Nu weet ik dat wel. Dat ik jou mooi vond en dat ik van je hield. Of in ieder geval dat ik dat dacht. Dat ik dacht dat ik jou mooi vond en dat ik dacht dat ik van je hield. Maar wat maakt het uit? Is er wel een verschil? Als je iemand mooi vindt denk je toch alleen maar dat je iemand mooi vindt en als je van iemand houdt, dan...Toch?

Als jullie me niet kunnen horen maar wel weten dat ik hier ben, dan kunnen jullie toch een teken geven of zoiets?

In godsnaam, waar ben ik?

Zeg ik niet want als ik het zou zeggen dan geloof je het niet en je snapt het sowieso niet ik snap het best want vroeger zei ie al tegen mijn vader dat ie misschien Jezus was die terug komt op aarde als een dief in de nacht dat hij dat zou zijn omdat niemand hem zou herkennen en daar schrok mijn vader toch ook een beetje van maar ik vond gewoon dat ie waanzinnig was en dat heb ik ook gezegd tegen hem ik vind je weliswaar waanzinnig want dat vind ik maar je bent familie dus laten we het maar door de vingers zien

Wie zegt dit? Ik niet. Echt niet. Ik ben niet gek!

Ben ik zo'n film die niemand meer kan zien omdat de laatste kopie in vlammen is opgegaan? Of zo'n bestand waarvan niemand het nodig achtte er een back-up van te maken? Ben ik zoals de rechercheur zei in die Engelse Krimi, hoe paradoxaal dat ook klinkt: Engelse Krimi, zoals de rechercheur zei: dood dus.

Ben ik misschien alleen maar het scenario en moet de film nog gemaakt? Ben ik al wel verwekt maar nog niet geboren. Ben ik al geboren?

Ben ik al geboren of ben ik al dood? En zo nee en zo ja, waar ben ik en wie? Jullie heb ik gekend dus jullie moeten weten wie en waar ik ben, toch?

Ik zou willen zeggen: zeg iets, maar jullie zeggen de hele tijd iets, dus... wat moet ik dan zeggen behalve wat ik al zei: geef een teken!

O! Jullie geven een teken maar ik zie het niet. Of ik zie het wel maar ik begrijp het niet, begrijp niet dat dat een teken is.

Zoals een of andere oude Griek al zei, zijn naam ben ik vergeten maar jullie namen ben ik geloof ik ook al vergeten, dus wat maakt het uit, een of andere oude Griek dus, die door Plato uitgewist is, omdat hij, Plato dus, voor Sokrates dezelfde rol speelde die Paulus, die hypocriete lul die van z'n ezel viel en vervolgens de wereld klaar maakte, klaar maakte? de man heeft nog nooit iemand klaar gemaakt, zichzelf niet eens, maar de wereld dus wel, ik geef het toe, de wereld dus klaar maakte voor ene Jezus van Nazareth, terwijl Nazareth toen nog niet eens bestond... en Jezus? Ik draaf door, wat wil ik nou eigenlijk zeggen?...Nee! Ja! Een of andere oude Griek zei: zich bezig houden met staatsaangelegenheden, politiek, bestuurlijke zaken, maar ook met kinderen maken, zijn allemaal zaken **DIE ONHERROEPELIJK LEIDEN TOT ONAANGENAAMHEDEN, PROBLEMEN EN ONRUST. EEN WIJS MENS ONTTREKT ZICH AAN AL DEZE MAATSCHAPPELIJKE ONZIN EN ZAL ZIJN BESTAANSGRONDEN UITSLUITEND IN ZICHZELF VINDEN.**

Hij had gelijk maar, helaas, ik ben geen wijs mens. Geef ik toe. Ik heb alleen maar domme dingen gedaan. Ik was een monster. Natuurlijk. Ik was een diva. Natuurlijk. Was ik ook helemaal niet. Of wel. Was dat mijn schuld? Ik heb geprobeerd jullie daartegen te beschermen. Daar zaten jullie niet op te wachten, dacht ik. Zaten jullie daar wel op te wachten? En waarop? Dus kwam ik misschien wat verkrampd over. Sorry.

‘Wanneer de man zich opwindt en dreigt de ander zijn tong af te hakken, bijt die andere man eigen zijn tong af en spuugt hem die eerste man recht in het gezicht.’ Weer een oude Griek. Geen idee hoe die heet. Ik weet ook niet meer hoe jullie heten. Hoe heet ik zelf...? Wat ik maar wil zeggen: dat heb ik al die tijd gedaan!

Al die jaren. Om jullie te ontzien. En mag daar nu eindelijk iets tegenover staan? Één dom teken? Een simpel gebaar van begrip?

Nee dus. Ik heb al die jaren al mijn woorden ingeslikt, uit angst dat ik jullie zou kwetsen, onrecht aan zou doen. Ik hield mijn mond, schikte mijn woorden in, slikte mijn woorden in, nee, wel: schikte mijn woorden in. Maar in plaats van dat ik dik werd, door al die ingeslikte woorden, holden ze me alleen maar verder uit. Die ingeslikte woorden begonnen mij op te vreten. Ze hadden het voorzien op mijn leven, net als dat oorverdovende zwijgen van jullie.

Altijd de angst voor wat er met de kinderen, met jullie, zou kunnen gebeuren. En daarom doe je het nooit goed. Tegenover je kinderen niet, tegenover niemand

niet. Die angst. Er is vast wel een of andere oude Griek die daarover iets slims heeft gezegd. Anders zeg ik het zelf. Ik doe niet anders. Heb die oude Grieken niet nodig. Ik was bang jullie te beschadigen met mijn woorden. Misschien heb ik jullie beschadigd door jullie mijn woorden te onthouden. Maar misschien waren die woorden van mij er wel helemaal niet. Waren ze er wel, maar betekenden ze weinig meer dan: ‘limonade’?

Het mooiste lezen, het lezen dat bijna op leven lijkt, is wanneer je iets leest wat je al gelezen hebt, alleen weet je dat niet meer. Na drie bladzijden denk je: ik geloof dat ik dit al eens... Op bladzijde tien weet je zeker: dit heb ik al eens..., maar hoe liep het ook alweer af? Op bladzijde twintig denk je: er was iets in een café, iets in Venetië... maar je weet het niet zeker, dus lees je maar door en door en steeds denk je: ja, ik heb het gelezen maar hoe gaat het nu verder?, weet ik niet meer en dus lees je verder in de hoop dat je het opeens wel weer weet en je dus niet verder hoeft te lezen omdat je het ineens allemaal weer weet maar dat moment komt maar niet. Dus lees je dat hele boek uit en denk je: mooi boek, veel mooier dan ik me herinner, al weet ik dus eigenlijk niet wat ik toen las en wat ik me herinner. Alsof je je leven over doet zonder je te herinneren dat dat een eerder leven was.

Toen ik zei dat ik niets met porno had maar wel iets met tulpen, toen zei ik maar wat. Ik heb niets met tulpen. Ja, dat ze hun blaadjes één voor één laten vallen, dat vind ik mooi. Heeft niets met tulpen te maken, heeft alles met lezen te maken: die bladzijdes, of zeg je bladzijden?, die je één voor één omslaat.

Rozen vind ik tenslotte ook alleen maar mooi als ze hartstikke zwart zijn, hartstikke dood. Natuur vind ik eigenlijk een beetje eng. En jullie zijn ook natuur. Net als ik, ja.

En dan al die verplichte bijeenkomsten met al die verplichte figuren. Weer al die anekdotes. Weet je nog, die kat met suiker? Het verdwenen afwasborsteltje – had hij in z'n reet gestopt en was toen gebroken, dat botsteltje, hij niet – die duif die de slaapkamer in was gevlogen en er niet meer uit kon en hoe zij toen...de verbrande rijsttafel in Vlagtwedde. En maar lachen en maar gillen van het lachen want gehuild werd er nooit, dat doe je maar thuis, dat doe je maar in therapie, daar zijn wij niet voor, daar is je familie niet voor. Nee, maar waar zijn wij dan wel voor? Hou er mee op, met dat doen alsof, dat familie-doen alsof, met die ‘god, wat zijn wij toch een grappige...’ terreur.

Vrees niet meer de hete zon
of de barre noorderwinden
't loon dat u op aarde won
zult u ver van 't aardse vinden
Jong of oud, het is gelijk
voor de god van 't dodenrijk

Shakespeare, ja. Ik begrijp ook niet zo goed waarom ik dit nu eigenlijk zeg, maar ik kan het niet meer ongedaan maken. Sorry.

Ik zie je nog staan in je rompertje. Kende dat woord niet eens. Vier jaar later zei je: mijn opa kan zelf bloemen maken, hij heeft zaadjes en aarde en wel dertien hamers.

Ach, dat om elkaar heen cirkelen dat ze familie noemen. Net als met de sterren en de planeten die ook maar eeuwig om elkaar heen blijven cirkelen in een leeg, dood, ijskoud heelal. Dat doen ze toch ook niet omdat ze zo op elkaar zouden zijn gesteld? 'Op elkaar zouden zijn gesteld'! Ze kunnen niet anders maar het betekent niks. Ja, soms eet de één de ander op, soms ontploft er één, soms verdwijnt er één. Zoals ik?

Jullie begrijpen toch wat ik wil zeggen? Nee, ik probeer te begrijpen waarom jullie niet zouden kunnen begrijpen wat ik wil dat jullie begrijpen. Om mij te begrijpen. Om iets meer van jullie zelf te begrijpen. Want we zitten aan elkaar vast als de rokken in een uit. Dat heb ik niet gewild. En jullie ook niet, maar...begrijp je?

Hoe kun je daar nou zitten lachen, lol maken, het hoogste woord? Jij bent dood! Jij deed aan flatlinen, je spoot je zelf net zo lang vol met cocaïne tot je hart stil stond. Moest zij jou reanimeren. Totdat het een keer mis ging. Reanimatie mislukt, heette dat. Misschien dacht zij alleen maar: reanimatie, hoezo? En nu zit je daar een beetje stom te lachen?

Jullie denken dat ik niets weet. Ik weet alles. Hoe jij haar met haar en hoe zij jou toen weer met haar en hem...Ik heb het allemaal gezien. Ik zag het al voordat het...ik rook het. Ik voelde het aan mijn eierstokken. De slinkse nachten in hypocriete hotelletjes, de kruistochten door het struikgewas, het stiekeme gewrijf, de knetterende zenuwen en al die tongen, al dat gelijk in al die openingen. Maar ik hield mijn mond. Natuurlijk hield ik mijn mond. Waar bemoeit dat wijf zich mee? Alsof ze zelf nooit? Altijd weer dat zelfde breekpunt: alsof ze zelf nooit? Ik wil dat niet meer, dat geschreeuw recht in mijn gezicht. De laatste keer dat ik in een spiegel keek zag ik een spookrijder. Kon nog net het stuur omgooien. Aan de mast op het schip voor mijn huis hangt een gescheurde wimpel. Waait ook met alle winden mee. Weet je wat de meeste van die types verstaan onder een eigen huis? Dat je de baas bent over de afstandsbediening. Heb ik dus niet eens: een eigen huis. Iedereen inmiddels het huis uit maar het is nooit mijn huis geweest en dat zal het ook nooit worden.

Voor prietpraat ben ik ook niet in de wieg gelegd. Wil je koffie, schat? Hoe is 't nou met je aambeien? Heb je de aardappels goed laten schrikken? Opschieten, papa wil je nog iets vertellen, wist ik veel. Wat zei je? Manja heeft haar poes verbrand? Heeft ze hem per ongeluk in de magnetron...? Met

waterstofperoxide? Waarom zou je je poes blonderen? O, sorry, ik snap het. Altijd liep het mis. Ik waagde me er niet meer aan. Liever de hele waarheid dan alleen maar halve leugens, dacht ik. Maar daar zat niemand op te wachten, begreep ik.

Aan de mast op het schip voor mijn huis hangt een gescheurde wimpel. Een tornado raast over Wisteria Lane en dwingt de bewoners te schuilen in hun kelders. De storm vernietigt huizen en levens. Nick ontdekt dat hij veel gemeen heeft met Simon. Jeremy en Juliet besluiten allebei een eigen verjaardagsfeest te vieren. Stablers vrouw vertelt hem dat haar vriendin een jong meisje behandelt dat verkracht is door haar leraar. Hij stuit op schokkende details. De aanranding van een celliste leidt de detectives naar een stalkingszaak, waarbij de verdachte bewakingsapparatuur gebruikt. Gouvernante trouwt met de chef van haar broer, maar blijft haar vertier buiten de deur en bij andere mannen zoeken. Als zij ouder en minder aantrekkelijk wordt, ontstaat er een grote leegte in haar leven. Gaat het dan altijd alleen maar over mij?

Jij was toch ook dood? Promillage 1 punt 9, of hoe dat ook wordt uitgedrukt.

Ja, zei je, al die zwaluwen, zo schattig. De komen helemaal uit Zuid Afrika, bouwen hier hun nesten, broeden die eitjes uit en dan moeten ze ieder in totaal wel 15000 insecten vangen om die babies groot te brengen, zo schattig! Is dat ook weer een verwijt?, dacht ik alleen maar.

Ik ging niet graag op reis. Had makkelijk gekund maar ik wilde niet. Ik wilde bij jullie blijven. Op reis: al die steden waar je niemand kent, al die gebouwen die er op de foto veel mooier uitzien, voedselvergiftigingen, verbrandingen, allergieën, stakingen. En overal moet je ballast voor betalen of hoe heet dat? Niet ballast, borg. Borg voor de sleutel, borg voor de afstandsbediening van de airco, borg voor het kluisje. Voor mij is nog nooit één cent borg betaald. Als een boek je niet bevalt, als het overdonderende debuut weer eens zo'n mutsig bio-babbeltje blijkt, leg je 't neer, gooi je 't weg, hoef je niet eerst weer langs al die instanties en bovendien: als je leest blijf je wel in de buurt. Of jullie dat nu leuk vonden of niet. Ik heb jullie er nooit mee lastig gevallen, met dat wat ik las. Hoefde ik niet eens te proberen. Heb het wel geprobeerd. Interesseerde ze niet. Weten we toch allang, wat er in de wereld gebeurt? Ze weten helemaal niks. Ze hebben geen idee. Interesseert ze niet. Dat een deel van de mondiale voedselproblematiek veroorzaakt wordt door het feit dat bananen niet neuken: geen idee. Maar het is wel zo. Uitgerekend bananen neuken niet. Die klonen zich. Dus als één banaan een rare ziekte krijgt, een schimmel of, meestal, de bananenziekte, dan is die hele bananenfamilie in één klap waardeloos en onverkoopbaar. Wat een ramp is voor landen waar de banaan de belangrijkste voedingsbron is. Echt waar?, zeggen ze dan als ik dat zeg: grappig! GRAPPIG?

Onderwijzeres, zei jij ooit tegen mij. Onderwijzeres, ik? Ik ben je moeder. Nee, je bent een onderwijzeres, een onderwijzeres van niets maar een onderwijzeres. Vind ik nogal beledigend, zei ik. Is het ook, voor onderwijzeressen, zei jij.

DEEL 3

'De bewoners lijken 'Zij' toe te spreken.

ZIJ

Ik, nou, ach, ja? Ik weet niet, ik bedoel, 't is, ik vind, 't is natuurlijk heel erg aardig van jullie, maar willen jullie 't echt? Het hoeft niet, hoor, ik bedoel, ik red me ook zo wel, ik heb me altijd gered, dat weten jullie ook, ik heb jullie helemaal niet nodig, zei ik altijd, heb ik nooit gezegd maar misschien straalde ik dat wel constant uit, maar ik bedoelde dat helemaal niet, ik bedoelde eigenlijk te zeggen: zeg in godsnaam niet dat jullie mij nodig hebben, want, zeg dat in godsnaam niet, want daar kan ik niet tegen. Ik kan er niet tegen als jullie tegen me zeggen dat jullie mij nodig hebben omdat ik dan weet dat er iets van mij wordt verwacht, alleen, ik weet niet wat, heb geen flauw vermoeden maar nog eerder de absolute zekerheid dat ik daarin te kort zal schieten en mijn eerste impuls is dan altijd om naar een boek te grijpen, alsof ik het daarin misschien kan vinden, de oplossing, het antwoord op de vraag: wat te doen als ze zeggen dat ze je nodig hebben, maar uiterekend dat boek hoort thuis in het rijtje zeldzame boeken die ik nooit heb kunnen vinden, dus...

Dus, dus, dat, dat is het probleem niet? Jullie bedoelen, ik kan hier gewoon gaan zitten? Ik kan hier rustig blijven zitten? En daar val ik jullie helemaal niet mee lastig? Ik maak geen inbreuk, ik verijdel, ik dwarsboom niet? Jullie gaan gewoon verder met wat waarmee jullie bezig waren, ik ben niet meer 'daar heb je haar weer met d'r...alsof ze zelf nooit...?

Jullie hebben helemaal niet gehoord wat ik allemaal over jullie heb verteld?

Nee? Of wel? Ik weet zelf niet meer zo goed wat ik allemaal heb gezegd, eerlijk gezegd, ik zei maar wat, geloof ik. Het was eigenlijk, nu ik eraan terug denk, meer een soort droom. Daar ben je toch ook niet verantwoordelijk voor? Dat zeggen ze tenminste.

Nou nee, ze bedoel ik het niet. Ik probeer niet te suggereren dat het allemaal buiten mij om is gebeurd. Ik bedoel niet dat ik de verantwoordelijkheid afwijs, toen, nu, hier, waar dan ook. Natuurlijk niet, integendeel, ik geef het zelfs ruitertlijk toe: ik heb het waarschijnlijk inderdaad allemaal fout gedaan. Dat kwam misschien omdat ik niet anders kon, omdat ik niet opgewassen was tegen

dat wat er allemaal van mij werd verlangd, wat jullie allemaal van mij verlangden, verwachtten.

Ook dat is geen excuus. Het is, het blijft, allemaal mijn schuld, alleen en overweldigend mijn schuld. Als ik zelfs jullie namen niet eens meer wist of de namen van jullie vriendjes en vriendinnetjes, de namen van jullie minnaars, de namen van jullie kinderen, de namen van jullie dealers die jullie het huis in sleepten. Of die keer nadat het vliegtuig net was opgestegen aan het begin van zo'n vervloekt reisje en jij zei: kijk, allemaal lego, en ik niet eens de fantasie opbracht om te zeggen: ja, leuk, hè, maar in plaats daarvan jouw fantasie kapot moest maken door te zeggen: nee, lieverd, dat zijn echte huizen maar heel diep onder ons, daarom lijken ze...onderwijzeres van niks maar wel een onderwijzeres, of toen ik geen poot uitstak toen hij, je vader, je de trap af schopte en je alle hoeken van het huis liet zien en je een hersenschudding sloeg en ik niet wist wat ik tegen je moest zeggen of hoe ik je vast moest houden. Hoe ik je moest omarmen, hoe ik doodsbang, als een betonnen pilaar, bleef staren naar wat er gebeurde zonder zelfs maar te zien wat er gebeurde en al helemaal zonder me te realiseren dat het natuurlijk allemaal alleen maar mijn schuld was, wat er gebeurde.

Natuurlijk, ik had er gewoon niet aan moeten beginnen. Had er totaal de papieren niet voor in huis. Boeken genoeg maar papieren: ho maar!

De Bewoners vertrekken.

Het ventje was net geboren en het had ernstig eczeem, het huilde veel en het krabde zijn tere babyhuidje tot bloedens toe, Op vliesdun Japans papier portretteerde zijn moeder in grafiet het aandoenlijke koppie van haar lijdende kind. Dat zou ik niet eens gekund hebben, af gezien van het feit dat ik niet eens kan tekenen, wat kan ik eigenlijk wel?, maar ik zou niet eens gekeken hebben, ik zou de kamer zijn uitgelopen, wat heb ik ermee te maken?, heb ik erom gevraagd?, sodemieter toch op! Aan de achterkant van het vrijwel transparante papier bracht ze in contékrijt aders en bloesjes aan. Tenslotte krabde ze op verschillende plekken met haar nagels het papier open waardoor haast levensechte wondjes op de huid van haar getekende zoon zichtbaar werden. Getverdemme, moet er niet aan denken, maar zo had ik het natuurlijk ook moeten doen, maar ik kon het niet. Ik kon niet eens kijken, misschien wel kijken, maar ik zag niets, hoewel ik alles zag, maar het betekende niets, een soort niet te ontcijferen spijkerschrift, dat eczeem, dus pakte ik liever een echt boek. Had ik natuurlijk ook niet moeten doen, maar ik kon niet anders. Kunnen jullie mij dat vergeven? Nee, sorry, dat mag ik ook niet vragen, is godsgruwelijk egoïstisch, maar zo ben ik nu eenmaal, sorry. Ik heb totaal, op alle fronten, op alle terreinen, heb ik gefaald. Vergeef me! Vergeet me! Zet me gewoon bij het grof vuil en ik ben er niet meer, ben er nooit geweest. Niet eens een al dan niet hysterische vergissing, gewoon: streep er door. Gewoon: weggespoeld in het

riool van de tijd, zand erover. Zand waarover?: het riool van de tijd. Beloof me dat...o nee, jullie hoeven me niets te beloven, dat heb ik nergens aan verdiend. Ik heb het recht niet jullie ook maar iets te vragen. Geen vergeving, geen belofte, geen absolutie, geen begrip...niets.

De argeloze vis die recht op de waterval afzweeft, bereikt een punt, ergens voor de waterval, waar de stroom hem meesleept. Vanaf dit punt kan de vis, het licht, onmogelijk nog tegen de stroom inzwemmen en verdwijnt zij onherroepelijk in de waterval, het zwarte gat. Dat 'point of no return' heet in de zwarte-gatenfysica de 'event horizon'. Wat zich achter die horizon afspeelt kunnen de toeschouwers verderop alleen maar vermoeden, want geen vis keert ooit nog terug om het na te vertellen.

© Gerardjan Rijnders, juli 2008